

Informatienota voor de raad

Datum 14 december 2021

Onderwerp	Beeldengroep Joan Derk van der Capellen tot den Pol
Versienummer	V1.3

Portefeuillehouder Peter Snijders

Informant Henry Kranenburg
Afdeling Beheer, Erfgoed en Gebouwen
Telefoon 038 498 2465 / 06 1214 3448
Email HL.Kranenburg@zwolle.nl
Bijlagen Motie thuiskomst beeldengroep Van der Capellen

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

De voorgestelde afdoening van en het vervolg op de motie 'thuiskomst beeldengroep Van der Capellen'.

Datum

14 december 2021

Inleiding

Na het overlijden van Joan Derk van der Capellen tot den Pol (1741-1784) kreeg Giuseppe Ceracchi opdracht tot het maken van een grafmonument. Nadat de patriotten, na in Overijssel kortstondig aan de macht te zijn geweest, in 1787 met behulp van Pruisische troepen waren verdreven, bleef het qua beelden voltooide grafmonument in Rome. Inmiddels is het eigendom van de beelden vervallen aan Rome. Tot 1984 herinnerde in Zwolle o.a. een plaquette uit 1908 aan de muur van het huis aan de Bloemendalstraat aan Joan Derk van der Capellen tot den Pol. Een poging om de beeldengroep naar Zwolle te halen slaagde begin jaren tachtig van de vorige eeuw niet en resulteerde in 1984 in een buste door Eric Claus die momenteel nabij de Bethlehemkerk staat.

Op 15 juni 2009 heeft uw raad een motie aangenomen om samen met direct betrokken de beeldengroep Van der Capellen naar Zwolle te halen en in overleg met betrokkenen te participeren in een bijdrage in kosten. Een motie van gelijke strekking is in de Provinciale Staten van Overijssel aangenomen. Zowel gemeente Zwolle als provincie Overijssel heeft € 100.000,- beschikbaar gesteld als bijdrage in de kosten. Sindsdien zijn vele gesprekken gevoerd, zijn diverse onderzoeken gedaan en zijn aanvragen om bruikleen ingediend.

In deze informatienota informeren wij u over de conclusies die wij samen met onze partners hebben getrokken en over het realiseerbare alternatief; een tentoonstelling in de Grote Kerk om de nagedachtenis aan Joan Derk van der Capellen tot den Pol levend te houden.

Kernboodschap

Jaren van inzet en de ingediende aanvragen om bruikleen hebben niet geleid tot een overeenkomst of tot voldoende basis om te komen tot een vruchtbare bruikleen. In goede samenspraak met de primaire partners hebben wij besloten om de aanvraag om bruikleen in te trekken. Daarmee ontstaat duidelijkheid in dit langdurige proces en kan de blik op de toekomst worden gericht. Vanwege het historisch belang van de maatschappelijke erfenis van Joan Derk van der Capellen tot den Pol willen wij, ter uitvoering van de motie(s) en met de beschikbaar gestelde middelen, samen met Academiehuis Grote Kerk Zwolle, provincie Overijssel en partners in beeld brengen op welke wijze de nagedachtenis met een (semi)permanente tentoonstelling in de Grote Kerk levend kan worden gehouden.

Toelichting*Langdurig proces*

Sinds de moties van uw gemeenteraad en Provinciale Staten van Overijssel in 2009 is een langdurige procedure gevolgd om te komen tot een bruikleen om de beeldengroep in de Grote Kerk tentoon te stellen voor een periode van 4 jaar (mogelijk te verlengen met een periode van 4 jaar). Het proces kenmerkt zich door zorgvuldig onderzoek, samenwerking met diverse partners en een grote betrokkenheid vanuit de Nederlandse Ambassade in Rome.

Na een intensief voorproces kon in 2012 een aanvraag om bruikleen worden ingediend bij de Sovrintendenza Capitolina ai beni culturali, de gemeentelijk toezichthouder op cultureel erfgoed als onderdeel van eigenaar gemeente Rome. De beelden bevinden zich in de buitenruimte bij Museo Pietro Canonica a Villa Borghese in Rome. De aanvraag was gericht op een bruikleen voor de duur van vier jaar, mogelijk eenmalig verlengbaar met vier jaar, ten behoeve van de tentoonstelling van de beeldengroep van de Italiaanse kunstenaar Giuseppe Ceracchi gewijd aan Joan Derk van der Capellen tot den Pol. Deze aanvraag is, mede vanwege (gewijzigde) eisen vanuit Rome, middels een 'Nota di sostituzione' aangevuld. De aanvraag heeft echter niet geleid tot een bruikleen.

Datum

14 december 2021

Na een gesprek tussen ambassadeur J. Wijnands en de Romeinse sovrintendente Claudio Parisi Presicce is in de zomer van 2017 een hernieuwde aanvraag voor een bruikleen voor een periode van vier jaar (mogelijk te verlengen met een periode van vier jaar) voor de tentoonstelling van de beeldengroep in de Grote Kerk ingediend. De aanvraag, gericht aan de Sovrintendente en aan verantwoordelijk directeur U.O. Ville e Parchi Storici, is door de Nederlandse Ambassade afgeleverd bij de Sovrintendente Capitolino. Museum de Fundatie is wederom de formele aanvrager. Deze voorliggende aanvraag om bruikleen komt naar onze mening tegemoet aan de voorwaarden vanuit Rome. In 2019 is de aanvraag op verzoek van Rome aangevuld met de statuten van Stichting Hannema-de Stuers Fundatie.

Wij hebben, in samenwerking met de Nederlandse Ambassade in Rome, Museum de Fundatie en andere partners, op diverse manieren getracht om de contacten en aanvragen om te zetten in afspraken en een uiteindelijke bruikleen zodat de beeldengroep in Zwolle tentoongesteld kan worden. Hoewel uit verkregen informatie af en toe leek alsof positieve stappen werden gezet, volgde uiteindelijk geen schriftelijke formele bevestigingen en konden geen vervolgstappen worden gezet. Helaas moeten wij constateren dat jaren van inzet niet hebben geleid tot een formele inhoudelijke reactie of tot voldoende basis om te komen tot een vruchtbare samenwerking en bruikleen.

Verdwenen perspectief

Het draagvlak voor het tentoonstellen van de beeldengroep was breder dan de positieve intenties van provincie Overijssel, gemeente Zwolle en Museum de Fundatie. De belangeloze maatschappelijke participatie en het draagvlak waren groot. Zo zou Stichting beeldengroep Joan Derk van der Capellen tot den Pol de maatschappelijke aandacht voor de tentoonstelling van Joan Derk van der Capellen tot den Pol levend houden door middel van het organiseren en ondersteunen van activiteiten samen met diverse partners. De Orde van den Prince, afdeling Zwolle leverde hierin een belangrijke bijdrage. Tevens is op diverse manieren vanuit de samenleving aangeboden te sponsoren, bijvoorbeeld in beveiliging (Unica), transport en sokkel. Ook hierin heeft Stichting beeldengroep Joan Derk van der Capellen tot den Pol een belangrijke rol gespeeld.

Samen met onze partners hebben wij op diverse manieren gepoogd om in goed contact met Rome te komen en te blijven. Een aantal voorbeelden hiervan zijn:

- Veelvuldig contact met Rome waarbij het Ministerie van Buitenlandse Zaken middels de Nederlandse Ambassade als intermediair fungeerde;
- Contacten met Rome vanuit Museum de Fundatie;
- Bezoek aan de directeur van het museum en aan de cultuurwethouder van Rome door burgemeester H.J. Meijer, directeur van Museum de Fundatie R.H. Keuning en de voorzitter van de Orde van den Prince, afdeling Zwolle H.J. Boerhof;
- Overleg tussen ambassadeur J. Wijnands en de Romeinse sovrintendente Claudio Parisi Presicce;
- Het aanbod tot een aanvullend bezoek aan Rome en – sinds de coronapandemie – online overleg door directeur van Museum de Fundatie R.H. Keuning.

De principiële wil om de beelden in bruikleen te geven lijkt in Italië echter niet aanwezig. Het vertrouwen om te komen tot een wederzijdse samenwerking, noodzakelijk voor een goede bruikleen en voor de retour van de beelden na de bruikleenperiode, is met de jaren verdwenen. Daarom hebben wij in goede samenspraak met de primaire partners besloten om de aanvraag om bruikleen in te trekken. Daarmee ontstaat naar alle partijen duidelijkheid in dit langdurig proces om te komen tot een tijdelijke bruikleen, kan de aanvraag worden afgesloten en kan de blik op de toekomst worden gericht.

Datum

14 december 2021

Nieuw perspectief

De beoogde bruikleen zou vanwege Italiaanse voorschriften van tijdelijke aard zijn. In plaats van een tijdelijke tentoonstelling van de originele beeldengroep willen wij, samen met partners, de belangrijke lokale, regionale en landelijke maatschappelijke nalatenschap van Zwollenaar Joan Derk van der Capellen tot den Pol levend houden.

Ter uitvoering van de motie(s) en met de beschikbaar gestelde middelen willen wij samen met Academiehuis Grote Kerk Zwolle, provincie Overijssel en partners in beeld brengen op welke wijze dit met een (semi)permanente tentoonstelling in de Grote Kerk kan worden gedaan. Mogelijk kan een 3D print van de beeldengroep met een directe link naar de Zwolse kunststofindustrie het verleden en heden als hedendaagse cross-over met elkaar verbinden.

Consequenties

De motie wordt gewijzigd uitgevoerd door niet de originele beeldengroep maar de nagedachtenis aan Joan Derk van der Capellen tot den Pol centraal te stellen.

Financiën

De middelen zijn reeds beschikbaar gesteld. Met provincie Overijssel wordt overleg gevoerd om middelen te blijven inzetten ten behoeve van de nagedachtenis aan Joan Derk van der Capellen tot den Pol. Bij de ontwikkeling van Academiehuis Grote Kerk Zwolle is rekening gehouden met de komst van de beeldengroep. Vanwege de onzekerheid over de bruikleen moest de oorspronkelijke locatie voor de beeldengroep, het Onze-Lieve-Vrouwe-koor, worden losgelaten. Wel heeft Academiehuis Grote Kerk Zwolle tijdens de uitgevoerde werkzaamheden in de afgelopen periode kosten gemaakt en voorbereidende maatregelen getroffen ten behoeve van de beeldengroep. Hier vindt compensatie plaats.

Communicatie

Het jarenlange proces van onderzoek, aanvraag en intrekken van de aanvraag is in samenspraak met onze primaire partners in deze gedaan. Het vervolg bestaat uit een brief aan Rome vanuit de gemeente en vanuit de formele aanvrager Museum de Fundatie. Uit een verzoek aan de Provincie m.b.t. uitstel en wijziging van de verleende subsidie, uit zorgvuldige communicatie met partners en uit een persbericht in afstemming met partners.

Vervolg

Met inzet van de beschikbaar gestelde middelen de nagedachtenis aan Joan Derk van der Capellen tot den Pol met een (semi)permanente tentoonstelling in de Grote Kerk levend houden.

Openbaarheid

Openbaar.

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

Datum 14 december 2021

voorzitter, Peter Snijders

secretaris, Dick Emmer